

Profesor Klapálek velja za utemeljitelja češke znanstvene entomologije in entomološke sistematike. Bil je pobudnik za ustanovitev Češkega entomološkega društva (1904) in od prvega letnika do smrti (1904-1918, l. 1-15) urednik društvenega glasila *Časopis České společnosti entomologické*, ki je kmalu postal ena najuglednejših evropskih entomoloških revij. Izhaja nepretrgano od ustanovitve, sedaj pod imenom *European Journal of Entomology* in je trenutno (2002) v 99. letniku. Klapálek se je tudi goreče zavzemal za ustanovitev društvenega Entomološkega muzeja in je v ta namen zapustil društvu svojo bogato zbirko. Iz "tehničnih razlogov" društvo muzeja ni moglo ustanoviti in je Klapálekovo zbirko prodalo Narodnemu muzeju v Pragi. Ostala je kot samostojna "Zbirka Klápálek" v Zoološkem oddelku muzeja in v njej je gotovo tudi zgoraj omenjeno slovensko gradivo.

LITERATURA:

HOWARD, L.O., 1930. A history of applied entomology. *Smithson. misc. Collns* 84: viii + 564 str., 51 tabel. KLAPÁLEK, F., 1900a. Prispévek ku znalosti neuropteroid z Krajiny a Korutan. *Rozpr. česke Akad.* (II) 9(14): 1-12, 1 tabla. KLAPÁLEK, F., 1900b. Beitrag zur Kenntniss der Neuropteroiden von Krain und Kärnthen. *Bull. int. Acad. Sci. Bohème* 9(14): 72-78, 1 tabla. STROBL, G., 1906. Neuropteroiden (Netzflügler) Steiermarks (und Niederösterreichs). *Mitt. naturw. Ver. Steiermark* 42: 225-266. TÁBORSKÝ, K., 1934. Seznam publikací prof. dr. Klapálka. *Sb. ent. Odd. nár. Mus. Praze* 12: 208-219. TEYROVSKÝ, V., 1939. Vzpomínáme ... *Ent. Listy* 2: 4. VIMMER, A., 1924. Prof. Frant. Klapálek. *Jubilejní Sborník česke ent. Spol.*, str. 1-2. WIMMER, A., 1919. Prof. Frant. Klapálek, nezapomenutelný předseda a zakladatel naší Č. e. Sp. *Čas. česke Spol. ent.* 14: 1-6 + portret.

(B. KIAUTA)

O DELU ENTOMOLOŠKE SKUPINE NA MRT ŠČAVNICA 2002

"Da je kačji pastir strupena, nevarna in grda žival ste zagotovo že kdaj slišali! Vendar naj vam povemo nekaj presenetljivega. Na taboru, katerega smo se udeležili, smo spoznali, da ta majhna živalca, ki živi ob potokih, jezerih, mlakah, ribnikih, rekah in močvirjih, sploh ni nevarna, ne strupena in še najmanj grda! Že po prvem srečanju ti zaradi čudovitih barv in letalskih akrobacij tako zelo priraste k srcu, da se je zares ne moreš več bati..."

S temi besedami so udeleženci entomološke skupine na zaključni predstavitvi Mladinskega raziskovalnega tabora Ščavnica 2002 prikupno opisali kačje pastirje. Skupino za proučevanje žuželk sem vodil Matjaž Bedjanič, pri delu pa so zavzeto pomagali Darinka Triler, Tadeja Žohar in Jan Lonzarić. Udeleženci so se seznanili z osnovnimi metodami terenskega biološkega dela, z določevanjem vrste ulovljenih žuželk po določevalnem ključu ter z razvrščanjem in zbiranjem podatkov. Glavni namen našega dela je bil seveda čim boljše spoznati kačje pastirje, njihovo biologijo in ekologijo, pri čemer pa razumljivo nismo pozabili tudi na ostale skupine žuželk.

Namen terenskega dela je bil obiskati čim več lokalitet, na njih popisati vrste kačjih pastirjev in drugih živali ter sestaviti spisek favne za širše območje. Med 22.6. in 27.6.2002 smo tako v širši okolici Cerkvenjaka in Prlekije obdelali 28 lokalitet na katerih smo zabeležili 33 različnih vrst kačjih pastirjev. To je skoraj polovica vseh vrst, ki živijo v Sloveniji, tako da smo lahko z rezultatom zadovoljni.

Uvodoma smo se z namenom spoznavanja vrst podali na akumulacijsko jezero Komarnik, ki nas po stari navadi ni razočaralo. Kljub vetru in ne najboljšemu vremenu smo zabeležili 21 vrst kačjih pastirjev, pri čemer pa je treba dodati, da smo videli razmeroma malo odraslih osebkov. Stikanje za levi pa je bilo na iztočni "kašti" vendarle nagrajeno z levi nosne jezerke *Epithea bimaculata* in močvirskega lebduha *Cordulia aenea*, ki bi ju sicer izven zavetja betonskega nadstreška konec junija zamažali. Tudi naslednji bolj ali manj kisli dan nas je prisilil k obisku starega in preizkušenega terena. Podali smo se v glinokope opekarne Tondach pri Križevcih oz. Borecih, ki so med najkvalitetnejšimi sekundarnimi mokriščnimi življenjskimi okolji v Sloveniji. Izmed 17 zabeleženih vrst velja omeniti številčnega pegastega lesketnika *Somatochlora flavomaculata*, med zvercami pa so se v času našega obiska veselo preobražali številni prisojni zimniki *Sympecma fusca*. Ogled Babičevega mlina na Muri ni bil namenjen le ogledu etnografske zanimivosti, kar je po daljšem iskanju potrdil osamljeni lev kačjega potočnika *Ophiogomphus cecilia*, ki je v Muri sicer pogost, za obilnejšo bero levov pa bi se morali na isto mesto vendarle vrniti vsaj dva ali tri tedne kasneje. Obiskali smo tudi Gajševsko jezero, ki pa nas je bolj kot s kačjimi pastirji navdušilo s kričanjem čiger in galebov ter sprehajajočimi polojniki na plitvinah manjšega otočka, kakor tudi nekaterimi ogroženimi vodnimi rastlinami kot npr. vodnim oreškom *Trapa natans* in kobulasto vodoljubo *Butomus umbellatus*. Dober ducat vrst smo zabeležili tudi v gramoznici ob Muri pri Sladkem vrhu, kjer nismo potrdili pojavljanja dristavičnega spreletavca *Leucorrhinia pectoralis*, smo pa popisali nekaj ogroženih rastlin ter najmanjšo evropsko kobilico, predstavnico triprstih rovokopk, vrsto *Xya pfaendleri*. Izmed ogroženih vrst smo na nekaj lokalitetah zabeležili tudi pojavljanje črnega ploščca *Libellula fulva* in velikega studenčarja *Cordulegaster heros*, med tem ko smo skrivnostno rjavo devo *Aeshna grandis* našli le v starejši gramoznici severno od Bunčanov ob Muri.

TABELA 1: Vrste kačjih pastirjev, ki smo jih zabeležili na MRT Ščavnica 2002.

družina CALOPTERYGIDAE	BLEŠČAVCI	št. lokalitet
<i>Calopteryx virgo</i>	modri bleščavec	4
<i>Calopteryx splendens</i>	pasasti bleščavec	5
družina LESTIDAE	ZVERCE	
<i>Chalcolestes viridis</i>	zelena pazverca	2
<i>Lestes sponsa</i>	obvodna zverca	2
<i>Sympecma fusca</i>	prisojni zimnik	2
družina PLATYCNEMIDIDAE	PRESLIČARJI	
<i>Platycnemis pennipes</i>	sinji presličar	20
družina COENAGRIONIDAE	ŠKRATCI	
<i>Erythromma najas</i>	veliki rdečeoček	1
<i>Erythromma viridulum</i>	mali rdečeoček	5
<i>Coenagrion puella</i>	travniški škratec	12
<i>Enallagma cyathigerum</i>	bleščeči zmotec	3
<i>Ischnura pumilio</i>	bledi kresničar	1
<i>Ischnura elegans</i>	modri kresničar	13
družina AESHNIDAE	DEVE	
<i>Aeshna grandis</i>	rjava deva	1
<i>Anax imperator</i>	veliki spremljevalec	11
družina GOMPHIDAE	POREČNIKI	
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	kačji potočnik	1
<i>Onychogomphus forcipatus</i>	bledi peščenec	3
<i>Gomphus vulgatissimus</i>	popotni porečnik	2
družina CORDULEGASTRIDAE	STUDENČARJI	
<i>Cordulegaster heros</i>	veliki studenčar	2
družina CORDULIIDAE	LEBDUHI	
<i>Cordulia aenea</i>	močvirski lebduh	5
<i>Somatochlora meridionalis</i>	sredozemski lesketnik	3
<i>Somatochlora flavomaculata</i>	pegasti lesketnik	5
<i>Epitheca bimaculata</i>	nosna jezerka	1
družina LIBELLULIDAE	PLOŠČCI	
<i>Libellula quadrimaculata</i>	lisasti ploščec	1
<i>Libellula fulva</i>	črni ploščec	5
<i>Libellula depressa</i>	modri ploščec	6
<i>Orthetrum cancellatum</i>	prodni modrač	9
<i>Orthetrum albistylum</i>	temni modrač	13
<i>Orthetrum brunneum</i>	sinji modrač	3
<i>Orthetrum coerulescens</i>	mali modrač	4
<i>Crocothemis erythraea</i>	opoldanski škrlatec	8
<i>Sympetrum striolatum</i>	progasti kamenjak	1
<i>Sympetrum vulgatum</i>	navadni kamenjak	2
<i>Sympetrum sanguineum</i>	krvavordeči kamenjak	4

Spoznali smo, da so kačji pastirji zelo zanimiva, a danes žal že močno ogrožena skupina žuželk. Najbolj jih ogrožajo posegi v njihovo življenjsko okolje: izsuševanje mokrišč, zasipavanje mlak, regulacije rek in potokov, onesnaženje voda itd.

Poleg kačjih pastirjev smo se ukvarjali tudi z raziskovanjem ravnokrilcev, kamor uvrščamo kobilice, bogomolke, ščurke, strgalice in še nekatere manjše skupine teh insektov. Intenzivneje smo proučevali kobilice, ki najpogostejše naseljujejo travnike, opuščene njive, vinograde in robove gozdov. V Sloveniji živi približno 140 vrst kobilic in tekom tabora smo srečali približno 15 vrst. Najpogostejša je bila drevesna zelena kobilica *Tettigonia viridissima*, ki se je zvečer oglašala tudi na grmih ob šoli. Ob nekaterih močvirjih in ribnikih smo našli tudi komaj nekaj milimetrov velikega močvirskega murnčka *Pteronemobius heydeni*, ki je v Sloveniji redek in le slabo poznan.

Predzadnji večer tabora smo naše poznavanje žuželk izpopolnili še z nočnim lovom metuljev pri Negovskem jezeru, ki ga je vodil mag. Matjaž Jež, udeležili pa so se ga tudi člani drugih skupin. Nočne metulje smo lovili s pomočjo ultravijoličnih svetilk, ki te žuželke močno privabljajo. V eni noči je na osvetljena platna priletelo kar okoli 100 različnih vrst nočnih metuljev in seveda še mnogo več drugih nočnih žuželk.

In kaj smo se po besedah udeležencev v dnevih tabora zares naučili:

- kačji pastirji ne pikajo in niso strupeni, ampak so prav prikopna živa bitja.
- tudi hoja po blatu in plavanje v močvirjih je lahko zelo zabavno.
- narava je polna zanimivosti - le dopustiti ji moraš, da ti jih pokaže.
- še tako drobne živali imajo svoje mesto v naravi in so vredne občudovanja.

(M. BEDJANIČ)

O DELU ENTOMOLOŠKE SKUPINE NA MRT MISLINJA 2002

V okviru mladinskih raziskovalnih taborov v Mislinji je entomološka skupina tokrat delovala že drugič. Ponovno nas je gostila osnovna šola v Mislinji, kjer smo se konec avgusta zbrali v doslej najštevilčnejši zasedbi. Žužkarska skupina je imela prevladujočo žensko zasedbo, saj so jo poleg mentorja sestavljale prizadevne udeleženke Špela Novšak, Alijana Pivko Knežević, Erika Jež in Petra Jamšek. Glavni namen našega dela na MRT Mislinja 2002 je bil čim bolj spoznati kobilice, kačje pastirje in ostale skupine žuželk. Seznanili smo se z osnovnimi metodami terenskega biološkega dela, z določevanjem vrste ulovljenih žuželk po določevalnem ključu in z razvrščanjem in zbiranjem podatkov. Namen terenskega dela je bil tudi obiskati čim